

Udvidet Harmonik

9 9 erstatter 1

Om udvidet harmonik må man grundlæggende sige at den almindeligste udvidelse er 9eren: en Dm7 bliver til Dm9, en G7 til G9, en Cmaj7 til Cmaj9 og en C6 til en C6/9

Lad være at bruge det bevidstløst, men det kan ofte give en bedre stemmeføring og en 'tykkere' klang.'

9 9 erstatter 1

The musical notation shows two staves, S+A (treble clef) and T+B (bass clef), in 4/4 time. The first measure contains Dm7, G7, and Cmaj7. The second measure contains Dm9, G9, and Cmaj9. The notes are: Dm7 (D, F, A, C), G7 (G, B, D, F), Cmaj7 (C, E, G, Bb), Dm9 (D, F, A, C, E), G9 (G, B, D, F, A), and Cmaj9 (C, E, G, Bb, D).

b9 b9 erstatter 9

Den sænkede 9er anvendes **udelukkende på V- trinsakkorder** - altså som en udvidelse på dominantseptimakkorden. II - V - I forbindelse får således ofte en kromatisk bevægelse fra II trins kvint til V trins b9 til I trins kvint:

b9 b9 erstatter 9

The musical notation shows two staves, S+A (treble clef) and T+B (bass clef), in 4/4 time. The first measure contains Dm7, G7(b9), and Cmaj7. The second measure contains Dm9, G7(b9), and Cmaj9. The notes are: Dm7 (D, F, A, C), G7(b9) (G, Bb, D, F), Cmaj7 (C, E, G, Bb), Dm9 (D, F, A, C, E), G7(b9) (G, Bb, D, F), and Cmaj9 (C, E, G, Bb, D).

13 6 erstatter 5

Tretten'eren - eller 6eren- er en ret almindelig udvidelse på Vtrins septimakkorden. Ofte i forbindelse med 9ere på de omkringliggende akkorder: Dm9 - G13 - Cmaj9. Læg mærke til at fra IItrin til Vtrin bevæger du kun én tone - nemlig IItrins 7eren der bliver til Vtrins terts - resten bliver simpelthen liggende.

13 6 erstatter 5

13eren lyder ofte ret godt med 13eren i toppen af V7 akkorden:

The musical notation shows two staves, S+A (treble clef) and T+B (bass clef), in 4/4 time. The first measure contains Dm9, G13, and Cmaj9. The second measure contains Gm9, C13, and Fmaj9. The notes are: Dm9 (D, F, A, C, E), G13 (G, B, D, F, A, C), Cmaj9 (C, E, G, Bb, D), Gm9 (G, Bb, D, F, A), C13 (C, E, G, Bb, D, F), and Fmaj9 (F, Ab, C, Eb, G, A).

b13 / #5

Den sænkede 13er (eller 6er, om du vil), eller også set som den hævede kvint (#5), bruges også udelukkende på V trinsakkorden. Den anvendes oftest i forbindelse med almindelige 9ere på de omkringliggende akkorder, for så kommer der en dejlig kromatisk stemmeføring, t.eks.: Dm9 - G7b13 - Cmaj7/9.

Også almindeligt er at kombinere den med b9 på Vtrins akkorden for så opnår man endnu mere kromatik i forbindelsen - endnu mere melodisk 'klister' til at få akkorderne til at hænge bedre sammen. Dm9 - G7b9/b13 - Cmaj9

b13   Dm⁹   G^{7(b13)}   Cmaj⁹   Dm⁹   G^{7(b9/b13)}   Cmaj⁹

The image shows a musical score for a b13 progression. It consists of two staves: a treble clef staff and a bass clef staff. The first measure contains a Dm9 chord (D-F-A-C-E-G) in the treble and a Dm9 chord (D-F-A-C-E-G) in the bass. The second measure contains a G7(b13) chord (G-B-D-F-A-C) in the treble and a G7(b13) chord (G-B-D-F-A-C) in the bass. The third measure contains a Cmaj9 chord (C-E-G-Bb-A-C) in the treble and a Cmaj9 chord (C-E-G-Bb-A-C) in the bass. The fourth measure contains a Dm9 chord (D-F-A-C-E-G) in the treble and a Dm9 chord (D-F-A-C-E-G) in the bass. The fifth measure contains a G7(b9/b13) chord (G-B-D-F-A-C) in the treble and a G7(b9/b13) chord (G-B-D-F-A-C) in the bass. The sixth measure contains a Cmaj9 chord (C-E-G-Bb-A-C) in the treble and a Cmaj9 chord (C-E-G-Bb-A-C) in the bass.

b5

Sænket kvint er almindelig i IItrins akkorden i mol og forbindes oftest med en b9 på den efterfølgende Vtrins akkord - det er nemlig samme tone der bliver liggende. Denne 'mol'-kadence kan dog godt både føres videre til dur som til mol:

Dm7b5 - G7b9 - Cmaj7 eller Dm7b5 - G7b9 - Cm7

b5   Dm^{7(b5)}   G^{7(b9)}   Cmaj⁷   Dm^{7(b5)}   G^{7(b9)}   Cm⁷

The image shows a musical score for a b5 progression. It consists of two staves: a treble clef staff and a bass clef staff. The first measure contains a Dm7(b5) chord (D-F-A-C-E-G) in the treble and a Dm7(b5) chord (D-F-A-C-E-G) in the bass. The second measure contains a G7(b9) chord (G-B-D-F-A-C) in the treble and a G7(b9) chord (G-B-D-F-A-C) in the bass. The third measure contains a Cmaj7 chord (C-E-G-Bb-A-C) in the treble and a Cmaj7 chord (C-E-G-Bb-A-C) in the bass. The fourth measure contains a Dm7(b5) chord (D-F-A-C-E-G) in the treble and a Dm7(b5) chord (D-F-A-C-E-G) in the bass. The fifth measure contains a G7(b9) chord (G-B-D-F-A-C) in the treble and a G7(b9) chord (G-B-D-F-A-C) in the bass. The sixth measure contains a Cm7 chord (C-E-G-Bb-A-C) in the treble and a Cm7 chord (C-E-G-Bb-A-C) in the bass.

11

11 er almindelig som udvidelse på mol7-akkorder: Fm11, Dm11 osv. Den indbefatter ikke nødvendigvis 9'eren men opfattes ofte blot som en 5-klang: 1-b3-5-7-11.

Men den voices også uden tert, men med 9er, og får derved en mere sus-agtig klang: 1-5-7-9-11.

11   Dm¹¹   G¹³   Cmaj⁹   Dm¹¹⁽⁻³⁾   G¹³   Cmaj⁹

The image shows a musical score for an 11 progression. It consists of two staves: a treble clef staff and a bass clef staff. The first measure contains a Dm11 chord (D-F-A-C-E-G-Bb) in the treble and a Dm11 chord (D-F-A-C-E-G-Bb) in the bass. The second measure contains a G13 chord (G-B-D-F-A-C-E) in the treble and a G13 chord (G-B-D-F-A-C-E) in the bass. The third measure contains a Cmaj9 chord (C-E-G-Bb-A-C) in the treble and a Cmaj9 chord (C-E-G-Bb-A-C) in the bass. The fourth measure contains a Dm11(-3) chord (D-F-A-C-E-G-Bb) in the treble and a Dm11(-3) chord (D-F-A-C-E-G-Bb) in the bass. The fifth measure contains a G13 chord (G-B-D-F-A-C-E) in the treble and a G13 chord (G-B-D-F-A-C-E) in the bass. The sixth measure contains a Cmaj9 chord (C-E-G-Bb-A-C) in the treble and a Cmaj9 chord (C-E-G-Bb-A-C) in the bass.

7sus4   4 erstatter 3

Hvis man udvider en dur akkord med 11'eren (=kvarten) får man et lille sekundsammenstød med dur-tertsen. Det vil man ikke, så 11-akkorden i dur bliver til **sus4**, dvs 4 istedet for 3. Sus4-akkorden er en forudholdsakkord, og dette forudhold opløses oftest til durtertsen i septimakkorden, f.eks.: F7sus4 - F7.

Du kan bruge sus4-akkorden til at variere dit kor, ved at erstatte den opgivne dur7-akkord med forudholdet + opløsningen: F7 bliver til: F7sus4 - F7.

7sus4   7 erstatter 3

Cm7   F7sus4   F7   Bbmaj9

6/9

6eren med tilføjet 9er ses ofte som slutakkord - en dejlig fed klang både lagt tæt eller spredt.

6/9   Dm9(b5)   G13(b9)   G7(b9)   C6/9   - den **fedde** slutakkord

Generelt

Du kan altid udvide dit musikalske 'ordforråd' ved at benytte de ovennævnte akkorder - de kan kombineres på kryds og tværs.

Du skal dog altid sikre dig at det kan lade sig gøre i forhold til melodien - der er f.eks. ikke meget sjov i at lave en sus-akkord hvis melodien ligger på tertsen, en b9'er hvis melodien ligger på 9'eren, osv osv.

Altså - tænk dig om og lad være med at sovse alting ind i udvidelser bare for sjovs skyld - der skal være en idé og en melodisk linie i din sats.